

Inseratje se sprejemajo in velja tritopna vrsta:

3 kr., če se tiska 1krat,
12 " " " " 2 "
16 " " " " 3 "

Pri večkratnem tiskanju se cena primerno zmanjša.

Rokopisi

se ne vračajo, nefrankovana pisma se ne sprejemajo.

Naročnino prejema opravilstvo administracija in ekspedicija na starem trgu h. št. 16

SLOVENEK.

Političen list za slovenski narod.

Po pošti prejemati velja:

Za celo leto . . . 10 gl. — kr.
za pol leta . . . 5 " — "
za četrt leta . . . 2 " 50 "

V administraciji velja:

Za celo leto . . . 8 gl. 40 kr.
za pol leta . . . 4 " 20 "
za četrt leta . . . 2 " 10 "

V Ljubljani na dom pošiljan velja 60 kr. več na leto.

Vredništvo je na Bregu hišna števil. 190.

Izhaja potrikrat na teden in sicer v torek, četrtek in soboto.

Naravne in nenaravne zveze.

II.

Nemčija našim Prusakom ni le uzor vse učenosti, omike in napredka, ampak tudi prva in najmogočnejša država na svetu. Kar iz Nemčije pride, je vse najbolje, kar pride od drugod, je vse slabo in malovredno; kar Nemčija reče, se mora zgoditi, po njeni besedi se vse sukati, njej se vse uklanjati. To prednost oni pripisujejo prebrisanemu nemškemu duhu, kdor si pa nekoliko natančneje ogleda razmere in okolščine, bode lahko spoznal, da so Nemcem edino le vnanje moči pomagale k sedanjim slavi in veljavi, ktere sami nikakor ne bi bili dosegli. Bismarkova zasluga je, da je znal vnanje moči zvito porabiti za svoje namene, če bi bil pa moral samo z domačimi nemškimi močmi računati, bila bi Prusija ostala, kar je bila, srednja država brez posebnega vpliva, in za gospoda Bismarka bi se bili tako malo zmenili, kakor za prvega ministra danskega, švedskega ali turškega.

Ko je l. 1866 Prusija pričela vojsko z Avstrijo, imela se je za uspeh, ki ga je pridobila v tej vojski, zahvaliti zlasti Napoleonu III., ki je sodil, da se boste državi le druga drugo oslabile ter njemu dale priliko še dalje v Evropi gospodovati in zvonec nositi po starem izreku: „Divide et impera — ločuj in gospoduj.“ Če bi bil pa prekanjeni francoski cesar vedel, da bode Avstrija v tej vojski tako hitro in tako globoko ponižana, Nemčija pa

tolikanj vtrjena, da bode naposled njemu samemu postala nevarna, bi do vojske l. 1866 med Avstrijo in Nemčijo ali nikdar ne bilo prišlo, ali pa bi se bil Napoleon v zvezi z Avstrijo bojeval z Nemci, s kterimi se je moral 4 leta pozneje bojevati sam.

Nemčija se je bila med tem časom silno ukrepila, ker je nekaj manjših vladarjev pregnala, druge pa prisilila, da so se morali z njo zvezati. Vendar bi tudi l. 1870 sama ne bila dosti opravila, če bi ne bila imela mogočnega zaveznika Rusa, ki jo je varoval od zadej in Avstrijo zadrževal, da se ni nad Nemčijo zmaščevala in s Francozi sklenila zveze, ktera se je že snovala. Cesar Viljem je to javno priznal in čakal le ugodne prilike, da bi hvaležnost svojo za to dobroto tudi dejansko pokazal. Ta prilika je prišla, ko so se začele homatije na Turškem, ki so dale povod rusko-turški vojski. Pa Turčija ima veliko prijateljev, ki bi ji bili iz političnih ozirov kaj radi hiteli na pomoč zoper Rusa kakor l. 1854. Ker se je pa Nemčija odločno stopila na stran Rusije, ter ji hotela pri tej priliki vrniti ljubav, ki jo je bila Rusiji Nemčiji skazala l. 1870, umolknilo so prijatelji Turčije in jo v boju z Rusom pustili samo. Nemčija je mislila, da bo mogočna vojna ruska Turčijo kmalo pomendrala, ter se na Turškem odškodovala, kar je bila Prusom dovolila na Francoskem. Ko se je pa pokazalo, da Rusija ni tako močna, kakor se je mislilo, in da bi svojej prelubeznjivi in samogoltni prijateljici nemški ne mogla prav

nič pomagati, če bi se med njo in kako državo vnela vojska, ker ima sama s Turkom dovolj opraviti, začela se je mogočna Prusija tresti za svojo lastno kožo.

Vzroka za to ima pač dovolj, ker jo mora slaba vest opominjati na marsikako krivičnost, ki jo je doprinesla v povzdigo svoje moči in veljave. Doma še vedno razsaja glasoviti „Kulturkampf“, ki je v milijonih katoličanov zatrl tisto vnemo, s ktero so še l. 1870 za domovino svojo hiteli v boj. Pa Nemčija jim sedaj noče biti domovina, jih izganja iz dežele ter jim s preganjanjem in zatiranjem vrača, kar so žrtvovali za njo, za to pa ji slaba vest pravi, da se na tretjino svojih prebivalcev ne more zanašati. Enaka je s Poljaki, ktere razun v katoliškem zatira tudi še v narodnem oziru s ponemčevanjem itd., ki tedaj tudi nimajo vzroka vnemati se za moč in veljavo države, od ktere se jim družega ni nadejati kakor pogin. Tudi v malih državicah južne Nemčije ohladila se je gorečnost, ktero so v prvi navdušenosti kazale za veliko in skupno državo, ker čedalje bolj vidijo in čutijo, da Nemčija zna pač jemati, ne pa dajati, da ima grablje, vil pa ne. Odkar jih je Nemčija vzela pod svoja krila, pomnožili so se davki v teh deželah, ki so bile prej najsrečnejši, ker so imele le malo potreb, za to pa že komaj in komaj čakajo ugodne prilike, da bi se zopet rešile zanj, v ktere so se v svoji kratkovidnosti same zapletle.

Na drugej strani Nemcem vedna nevarnost

Bog je pravičen.

(Iz nemškega po K. Bolanden-u.)

(Konec.)

„Jaz ne vem ravno, kaj misli Bismark“, reče neki konjiški stotnik, „a to vem, da se je v novi nemški državi vojska zoper cerkev po malem že pričela. Nemške vlade varujejo odpadle duhovne učeničke v javnih službah, ki so jim od škofov odvzete. Ti duhovni učenički podučujejo katoliško mladino, čeravno so jih škofje in papež zavoljo nevere v papeževu nezmotljivost iz cerkve izbrisali. Vlade plačujejo od rimske cerkve odpadlim duhovnikom redno letno plačo, tedaj mislim, da imamo že malo vojsko zoper cerkev.“

„Gotovo!“ vsklikne grof veselo. „So pa li te novice resnične?“

„Da, resnične,“ odvrne polkovnik, „v vsakem nemškem časopisu se tega lahko prepričate. Le berite tukaj v tem le časopisu“, reče major, podavši mu novo došli nemški časnik.

Grof ga hitro prebere in pravi: „Resnično, vojska zoper cerkev se je že začela, a kakošen bo izid?“

„Ta, da bodo Nemci premagali Rimce,“ reče polkovnik. Papeževa vlada se mora iz

Nemškega iztrebiti in pognati. V desetih letih je naš cesar že lahko edini svetni in cerkveni vladar vsih Nemcev, ravno tako, kakor ruski car na Ruskem. Ko bo rimsko-katoliška cerkev iz Nemčije pregnana, vzdignila se bo nemška narodna cerkev, ktera bo vstrezala vsem verskim potrebam, kterih pa omikani človek že zdaj malo ima.“

„Tako, narodna cerkev!“ reče grof veselo. „Če se ne motim, je že Napoleon I. kaj takega snoval. Tudi on je hotel Francosko od Rima odtrgati in lastno narodno cerkev vstanoviti. Pa neki dogodek zadrževal ga je v tej reči. Napoleon je padel s svoje višave in je umrl v pregnanstvu. In tako je prišlo, čest. gospodje, da so še dandanes škofje, duhovni in katoliški verniki na Francoskem in papež v Rimu.“

„Ob času Napoleona I. okoliščine še niso bile zrele za narodno cerkev, a zdaj je to vse drugače, vsaj na Nemškem,“ odvrne polkovnik. „Povsod se glasé potrebe po taki veri, ktera bi sedanjim oliki pristovala. Od tod tedaj nasprotovanje Nemške papeževim tirjatvam, da naj ga za nezmotljivega imamo, ker bi rad čez našo vest gospodoval. Razpor je splošen, in čas je prišel, da se Nemška od rimske cerkve popolnoma odtrga.“

„To mi je čisto novo,“ reče grof Retel veselo. „Kakov pojem le imate Nemci o papeževi nezmotljivosti?“

„Prav dober“, reče major. „Nezmotljivi papež zamore novih cerkvenih resnic narediti, kolikor jih le hoče, celo nar neumnosti reči zamore on kot od Boga razodeto resnico razglasiti, in s prekletstvom in izobčenjem vse katoličane siliti, da jo verujejo.“

„In ne pazabite,“ seže polkovnik v besedo, „da si papež prilastuje pravico kneze odstavljati, če ne vladajo po volji svetega Očeta. Ako papežu na um pride, kakemu malikovalskemu narodu vojsko napovedati, morajo katoliški vojaki v vojsko.“

„In darove za papeža morajo katoličani dajati, kolikor jih le papež hoče“, dostavi stotnik. „Nihče se ne sme temu izžemanju ustavljati, kajti kar nezmotljivi papež tirja, je vestna dolžnost vsakega katoličana.“

Grof posluša z vedno večjim čudenjem to nevednost in te zaumene o papeževi nezmotljivosti, ki so se mu tako neumni zdeli, da se je komaj zdrževal glasnega smeha.

„Zdaj še li razumim, od kod izhaja srd Nemcev do papeža“, reče smehljivo.

„In jez ne vem, zakaj da bi le ravno papež imel pravico sedanjemu napredku tako

preti od Francozov, ki ne moreje pozabiti, da so bili od njih tako globoko ponižani tako hudo potolčeni. Kedo bi se tedaj čutil, če vse to Bismarku dela hude skrbi, in če po vsih kotih stiskuje po zaveznikih, da bi ne videl propasti države, ktero je v svoji zvižahnosti z vnanjo pomočjo skrpal. Če bi se Nemčija opirala na svojo notranjo moč in na rodoljubno zavest svojih državljanov, bi se ji pri veljavi, ktero si je pridobila, ne bilo treba nič bati. a ker je le z vnanjo močjo povzdignjena, z vnanjo močjo ohranjena, le predobro čuti, da bo padla, kakor hitro jo vnanja moč več ne bo podpirala.

Ena najkrepkejših podpor za Nemčijo je Avstrija; če bi se ona odtegnila od nje, prišla bi v hude zadrege, če bi pa celo potegnila z njenimi sovražniki, bilo bi morebiti po njej. Zato si Bismark prizadeva ohraniti prijateljstvo z Avstrijo, ter jo je pripravil k trocesarski zvezi. Toda ta ni odkritosrčna in naravna, ampak bolj prisiljena, in se utegne kmalo skrhati. Ta nevarnost se je zlasti pokazala, odkar so Madjari začeli rogoviliti zoper Ruse ter očitno kazati, da zveze z Rusi ne marajo. Ker sta pa Rus in Prus tako tesno zvezana, sovraštvo do Rusa zadeva tudi Prusa, in Avstrija Rusom sovražna postane tudi sovražnica Nemčije. Da bi prijateljstvo med Avstrijo in Nemčijo, ki je po Madjarih prišlo v silno nevarnost, vsaj za toliko časa zakrpal, dokler so Rusiji na Turškem roke zvezane, pritekel je skrbni Bismark v Solnograd k grofu Andrasyu. In ni brez pomena, da je Bismark prišel; prej so namreč državniki morali k njemu hoditi, in tudi sedaj bi bil gotovo to zahteval, če bi se čutil še tako močnega in bi mu na zvezi z Avstrijo ne bilo dosti mar. Kaj da sta se državnika pri tem shodu dogovorila, to se ne ve, vendar pa so nekateri listi poročali, da Bismark ni tako zadovoljen prišel iz Solnograda, kakor se je sprva govorilo, in da se je zlasti hudoval nad Madjari, češ, da jim bode že še pokazal, da se imajo njemu za vse zahvaliti. To priča, da Bismark čuti potrebo tesne zveze z Avstrijo, da pa ta zveza ni tako pristrčna kakor si jo Bismark želi, da bi še dalje zamogel šariti in strahovati po Evropi.

dozdaj ni prišlo nič novih poročil, starih ponavljati nam prostor ne dopušča, ugibati pa se nam zdi prazno delo. Turški listi sicer poročajo o novem vspehu Osman paše pri Plevni, kamor je neki došel nov oddelek dosedanjim na pomoč, vradno pa se reč ni potrdila, dasi Osman in Sulejman nemudoma poročata o vsakej še tako malenkostni reči. Sicer pa boj pri Plevni ne bo še tako brz konec, ker se Turki branijo za svojimi nasipi in če enega zgubé, precej novega napravijo. Tudi je Rusov še vedno premalo, da bi zamogli zdatno zajeti Turke od vseh strani in zabraniti, da bi vojaki in živež v Plevno ne dohajali. Ker je iz glavnega stana odšlo povelje, nemudoma oborožiti še en vojni oddelek in ga poslati v Bulgarijo, se bode v tem oziru za Ruse gotovo jako boljšalo. Pa tudi Turki pomnožujejo svoje čete; na Šipko je te dni došlo 6000 mož, in 8000 Arabcev še pričakujejo. Kadar bodo vsi došli, hoče Reuf paša Ruse zopet napasti. Pri Razgradu so bile že te dni nekatere praske, pa brez kakega vspeha.

Govorilo se je, da bode ruski car čez zimo šel v Kotroceni, in da bodo vojaki manj živeža dobivali kakor doslej, pa iz Petrograda se tej novici odločno oporeka.

Vstajniki so se bili une dni prikazali v Mrksovicah in so odgnali 45 ovac in 5 telet. V Kadicah pri Banjaluki so Turki vjeli neki vstaša Luko z nekimi tovarši, ko so hoteli ravno izprazniti neko turško štacuno, ter so jih ustrelili, potem pa razsekali. Neka druga četa se je bila prikazala pri Jajici, pa je pobegnila v Planine, ko je bila od Turkov napadena. V boji sta padla 2 vstaša. V Hercegovino je odšla četa 2000 turških prostovoljcev, kateri so se zbrali v Serajevem in katerim zapoveduje Mazar pašev sin Djemil Efendi.

Rusko krdelo pri Osman bazaru poslalo je oddelek vojakov v vas Koslubeg, da kaznuje bašibozuke za doprinešene grozovitosti. Turki, ki se sovražnika niso nadejali, zgubili so veliko ljudi in pobegnili. Vas pa je bila zapaljena. Vreme v Bulgariji je slabo, na Šipki je padlo veliko snega.

V Aziji so Rusi natepli vstajnike 30. sept.

v Dagistanu, 3. okt. pa pri Kakikentu ter jih 550 ubili, 300 pa vjeli. Rusi so zgubili 18 mož.

Kaj će Rusija početi z vjetimi Turki? „Mosk. Vedomosti“ piše o tem: „Dokler pri nas še ni bilo dosti jetnikov, tudi vprašanje o njihovem vzdrževanju ni bilo posebne važnosti. Ali sedaj je to drugače, ker imamo že blizu 10.000 turških ujetnikov. Če se računai na vsacega izmed njih 25 kopejk, stanejo jetniki vsak dan 2.500 rubljev, in če bi to celo leto terpelo, bi se izdalo sa nje okoli milijon rubljev. Skoraj gotovo je pa, da se bo vojska zavlekla in tedaj tudi jetniki pomnožili in blagajna bo morala dati nekaj milijonov samo za vzdrževanje turških zaplenjencev“. Zatoraj svetujejo „Mosk. Ved.“ da bi se porabili ti Turki pri kakšnem delu n. p. pri stavljanji železnice v Rumuniji.

Požrtvovanja za rusko vojsko. „Novoe Vremje“, piše, da je došlo komitetu za ranjene od 25 avg. do 7. sept. 4.059 rubljev 55 kopejk vsega skupaj pa 293.778 r. 7. kop. za vzdrževanje ranjenih vojakov in njihovih družin.

Politični pregled.

V Ljubljani, 10. oktobra

Cesar so ministru Lasserju v lastno-ročnem pismu naročili, da naj po c. namestniku županu in občinskemu zboru v Inšpruku izreče njihovo pripoznanje in zahvalo za pristrčni sprejem, kterega so bili Tirolci napravili cesarjeviču Rudolfu.

O cesarjeviču Rudolfu prinesla je v nedeljo „N. fr. Presse“ novico, da se v najvišjih krogih nekaj časa sim zanimajo za to, da bi cesarjeviča kronali za ogerskega kralja. Odgovornosti za to novico omenjeni list ne prevzame nobene, ampak jo hoče le svojim bralcem na znanje dati. Novo bi to sicer ne bilo, ker je bil l. 1830, ko je še živel cesar Franc I., njegov sin carjevič Ferdinand kronan za ogerskega kralja, vendar se trdi, da je ta novica čisto izmišljena.

Madjarski listi še vedno iščejo grešnika, na kterega bi zvalili krivdo zasledjene zarote. Ker Mithad paša, Klapka, Buttler, Helfy trdijo, da o tej reči niso nič vedeli, zvrnili so krivdo na puntarski odsek v Genfu, češ, da je omenjena orožja ta odsek poslal ruskim ni-

nasprotovati,“ reče jezno polkovnik. „Vse pravice in vso moč le sebi prilastuje, in se vede kot novi bog.“

„Li mislite, da je pa država kak bog nove baže?“ vpraša ga grof.

„Da je en Bog, te vere, ki jo le še praznovni ljudje imajo, sem se že davno otesel, in tudi vsak šolski otrok vé, da ni nobenega Boga. Jaz sem le hotel reči, da ima država najvišjo oblast v vseh rečeh, tedaj tudi pravico novo vero vstanovljati, in sicer tako, ki bo sedanjemu času primerna, namreč — narodno cerkev.“

„Razumim, gospod“, reče grof. „A če ste na Nemškem starega Boga odstavili, boste tudi staro vero zavrgli. Če je tedaj državna oblast novi bog Nemcev, tako ima tudi tista pravica novo vero po svojem kopitu vstanoviti, prav po okusu in potrebah Nemcev. Da, gospodje, nisem mislil, da na Nemškem tako hitro napredujete.“

Častniki čutili so se počasteni s temi besedami, in niso razumeli, da se grof Retel iz njih le norčuje.

„Zmaga Nemčije je povsod gotova“, vsklikne major ošabno. „Nemška moč in nemški duh ne zmaguje samo v vojski, ampak tudi na cerkvenem polju.“

„Od kod pa to, gospodje, da nemški vojaki tako očitno svojo staro vero spričujejo?“ vpraša grof. „Povsod na Francoskem občudujejo vrni čut in pobožnost nemških vojakov. Tu pri nas celo tej pobožnosti nemških vojakov pripisujejo zmago nad našo vojno. Sploh se je reklo: naša vojna zbog njene nevere zgublja in nemška zmaguje zato, „ker je mnogo pobožnih med njo.“

„To je zmota“, odvrne polkovnik, „naše zmage niso z vero v nikaki zvezi. Vendar s tem nočem reči, da bi na Nemškem med prostim ljudstvom še mnogo prazne vere ne bilo. Pa prihodnja državna cerkev ga bo že od te bolezni ozdravila.“

„Če bo li neumno ljudstvo, kakor ga Vi imenujete, tudi tako prijazno, vero na pravega Boga zavreči, in državo za svojega boga spoznati“, reče grof veselo. „A bojim se, da celo zmagoviti Bismark ne bo zadosti močen, prosto ljudstvo v novo državno cerkev vgnati. In potem je ves denar in vse prizadevanje zavrženo; kajti omikanci ne potrebujejo nobene vere, verno ljudstvo pa bo pred in potlej ostalo zvesto svojemu staremu Bogu. Povem vam še, da Bog ne trpi nobenega družega Boga zraven sebe, njegovi bliski bodo novo državno cerkev zadeli in sožgali in na njegov migljej, tisto

kraljestvo razdejali, ktero se je zoper njega vzdigovalo.“

Osupnjeni od tega pogovora gledajo častniki za grofom in njegovim sinom, ki med tem sedeta v kočijo, in se domu odpeljeta.

Mladi grof ni razumel niti besedice očetovega živega razgovora z nemškimi častniki, in še bolj se čudi zdaj ko mu oče pové, o čem da so se razgovarjali, in da je oče zopet vselega obličja.

„Ne razumim vas, dragi oče, zakaj se nad preganjanjem katoliške cerkve tako veselite,“ pravi sin staremu grofu.

„Preganjanje naše cerkve zelo obžalujem, ljubi Karl, a moja veselost ima drug razlog. To je tako le: Če časopisi ne lažejo in častniki prav umajo duh nemške vlade, bo Nemška kmalo Bogu, vsegamočnemu varuhu katoliške cerkve, vojsko napovedala. A tista vsegamočna roka, ki je še vse cerkvene protivnike uničila, bo tudi to državo razdrobila. Neumneži! ki mislijo, da bo Narvikši pri nemški državi izjemo delal. Kar je že v osemaajst stoletjih vsem mogočnim nasprotnikom spodletelo, namreč, da bi uničili božjo cerkev in nje vidnega poglavarja, mislijo ti izvršiti. Stari Bog še živi! Le poskusi, ti ošabna nemška država, le poskusi! Zaganjaj se v Petrovo

hlistom, ki so hoteli na Ruskem osnovati punt. Gosposke, ki so na Erdeljskem zaprle kakih 20 ljudi, še vedno molče, minister Tisza pa je v ogerski zbornici rekel, da vlada ni dala povelja paziti na Helfya. Zbornica je vsled tega odgovora sklenila prestopiti na dnevni red. „Montags Revue“ trdi, da je ministru prišel v roke imenik vseh oseb, ki so dobivale podporo iz vnanje puntarske kase, in da je med temi osebami tudi madjarski poslanec Helfy.

O colni zvezi z Nemčijo se poroča, da so se ministri zedinili o tem, kar hočejo Nemčiji dovoliti in da so se dotične obravnave na podlagi tega dogovora nadaljevale. Vendar vradni listi nimajo upanja, da bi se ugodno rešile.

Vnanje države.

Na Francoskem je agitacija za prihodnje volitve na obeh straneh jako živahna. Radikalci so se navadno zbirali po kavarnah in so zbrani množici čitali najkrepkejše in najnesramnejše članke liberalnih časnikov. Pa ministerstvo je te shode prepovedalo. Gambetta je tudi izdal oklic do svojih volilcev, v katerem ponavlja svoj izrek, da maršalu predsedniku ne bode ostalo drugzega kakor podvreči se ali odstopiti, če bode večina izvoljenih njemu nasprotovala. Tudi zaradi tega oklica je bil Gambetta že poklican k sodnji in govori se, da ga bodo celo zaprli.

Nemški in Italijanski listi pišejo, da Nemčija in Italija še niste sklenile nobene zveze, in da dotične obravnave ne nameravajo kaliti miru, ampak le deželi obvarovati vnanjih napadov zlasti od Francoske, ki bi bila za nji vedno nevarna, če pri volitvah zmagaajo klerikalci. Slaba vest dela, da človek vidi tam sovražnike, kjer jih ni.

Na Španjskem so boje nove zarote; 6. t. m. zvečer so namreč prišli 9 oboroženih ljudi, ki so se pa v bran postavili in je bil vsled tega eden ubit, eden pa ranjen. Pričela se je preiskava.

Turška vlada hoče strahovati miridskega kneza Prenka in ga je poklicala v Carigrad na odgovor, ter mu hoče vzeti vsa posestva, če bi se branil ubogati. — Vradni list ugovrja novici, da bosta tudi Mehemed Ali in Ahmed Ejub paša prišla pred vojaško sodnijo, in trdi, da se obema izroče nova poveljništva.

skalo, zatiraj sveto cerkev, in sodba čez tebe bo kmalo izrečena! Bog spolni gotovo, kar obljubi. Obljubil pa je, pri cerkvi ostati do konca sveta, in tudi peklenska vrata je ne bodo premagale.“

Med tem se pripeljeta grofa pred domačo palačo. Od živahnega razgovora bil je sedemdesetletni starček zelo vtujen. Drugi dan zbolel je hudo. Ko na njegovo lastno željo pride duhoven ga s sveto popotnico previditi, ukaže tudi svojemu sinu in hčeram k njegovi smrtni postelji priti. Tu veli, da mu singlasno bere pogovor papeža Pija VIII. z Napoleonom I., katerega si je bil kot cesarjev blagnič od besede do besede zapisal.

Pazljivo ga umirajoči grof Retel poslušal, potem pa govori tako-le: „Ljubi otroci! Pomagajte na vso moč katoliško zavest po Francoskem buditi in oživljati. Držite zapovedi božje in nikdar ne pozabite, da stari Bog še živi, ki je edini gospodar svetá, pa tudi vodnik vseh dogodkov posameznega človeka, kakor tudi vseh narodov. Njemu služite v pravem božjem strahu, Njemu čigar prestol so nebesa, in zemlja podnožje njegovo.“ To izrekši nagnil se je nekoliko nazaj ter izdihnil svojo blago dušo.

Izvirni dopisi.

Iz zatiške okolice, 7. oktobra. (Sodnijska preiskava ustavljena.) Če se ne motim, sem enkrat v „Laib Tagblattu“ bral, da se bode svet zavzel, kadar bo prišlo na dan, kar je narodna stranka prj volitvah za deželni zbor počenjala. Človek bi bil vsled omenjene novice sodil, da se bode povsod pričela sodnijska preiskava proti narodnim možem, a varali smo se. Pač smo čuli o preiskavi, ki se jo zoper nasprotno stranko pričela v Černomlji in Novem mestu, ali v Litiji zoper dr. Eržena in njegovega tovarša, ki sta bila neki tudi že obsojena, o preiskavi zoper može narodne stranke pa se od nobene strani ni nič slišalo. Samo pri nas se je bila pričela taka preiskava, ki je zlasti zadevala šentviškega kaplana, č. g. P. Pa tudi ta preiskava ni spravila na dan zločinstva, kakoršnega si je „Tagblatt“ domišljeval, ampak je bila, kakor čujemo, od c. k. kresijske sodnije novomeške — ustavljena. Veliko prič je bilo poklicanih iz našega okraja, menda okoli 14, iz katerih odgovorov pa je bilo jasno, da je g. kaplan nedolžen. Tožba je zadevala zlasti 3 reči. Prvič očitalo se mu je, da je pri neki podružnici v javnem govoru ljudstvo hujskal zoper deželno gosposko posebno zoper okrajnega glavarja. Priče so pa dokazale, da tisti javni govor je bil le domač pogovor pod lipo, v katerem so se možje posvetovali, koga naj bi postavili za volilnega moža v neki soseski, in da g. kaplan ni hujskal, ampak ljudi le podučeval rekši, da deželno gosposko moramo spoštovati, da pa pri volitvah smemo čisto po svoji vesti ravnati, brez kakšne sile, če bi bilo tudi od strani predsednika volilne komisije. Druga pritožba je bila, da je šentviškim fantom plačal 20 bokalov vina, češ, naj bodo veseli in zmago Slovencev slavijo z domačim petjem, nemčurjem pa zabavljajo. Pa pokazalo se je, da je bil sicer res dal fantom 20 bokalov vina, ker je bil v neki družbi obljubil, da rad da vedro vina, če pri strašanski agitaciji nemčurjev zmagaajo Slovenci. Toda fantje so vino izpili in slovenske pesmi prepevali, pa se brez rogovilenja ali upitja mirno in lepo zopet razšli. Tretjič se mu je očitalo, da je po volitvi v Zatičini nekemu Zatičanu dal par desetec, naj na vse grlo zakliče: „Živili Slovenci!“ Pa sodnija tudi v tem ni našla nobenega pregreška in je razsodila po pravičnosti, ter preiskavo, kakor slišimo, ustavila. Nemčurskim liberalcem, ki so zatožencu že žugali z zaporom, postom itd. itd. so se pa nosovi pobesili, ker jim je nada splavala po vodi, sodnijsko dokazati narodni stranki, da se je pri agitaciji posluževala napačnih in nepostavnih sredstev.

Iz Černomlji 7. oktobra (Sijajna zmaga!) Veselo novico vam naznanjam. Pretečeno sredo imeli smo volitve za mestni zastop. V vseh 3 razredih smo zmagali narodnjaki, niti eden nasprotnik ni voljen. Tako je prav, v domači deželi hočemo mi gospodariti biti. Slava!

Iz Rogaca (Župnik Anton Stajko.) Srca bi nam upadla, ko vidimo, kako nemila smrt v naši škofiji rada med čvrstimi mlajšimi in zmogljnejšimi brati kosi, od kojih bi se človek nadejal še dolgega delovanja na korist človeštva; pritoževali bi se in po vzrokih pravevali, če se ne bi spominjali božje volje, ki to stori. Ona nas vmiruje, in zapove srcu mirnemu bitu, prednjo se uklanjamo ter jo častimo.

Ta nam je vzela naglo izmed naše sredine č. g. Antona Stajnika, 42 letnega župnika stoperškega 2. t. m. Kratko in dobro pravi

„Sl. Gospodar“, da smo zgubili blago dušo, izglednega duhovnika!

Bil je ranjki župnik res vnet za božjo čast in izvrsten pastir svoje črede. Pa kar bi še rad posebej povdarjal, to je bila ranjkega izgledna ljubezen do duhovskih bratov, reč ki je v kulturni dobi več ko zlata vredna, ker je narbolj sposobna duhovnika okrepčati ter mu veselje vlititi za njegov težavni poklic. Akoravno sploh ljubeznjiv, je vendar ranjki družbe z duhovniki iskal, ki mu je bila najljubši, ondi se mu je srce še posebej vnelo ter je bil po svoji ljubeznjivosti vzrok splošnega razveseljevanja, in zato vsakokrat živahno in z veseljem sprejet. Če se je več let v naši dekaniji bratovska zastopnost in ljubav cenila, je k temu mnogo pripomogel ranjki g. župnik. Bog platil, mu bodi milostljiv, in blaženi mu spominj. Obžalujemo domače dekanije duhovniki s farani stoperškimi, da ranjki g. župnik ne počiva med svojo čredo, kar si vendar vsak duhoven želi, če je le mogoče to izvršiti, in si je bil ranjki g. župnik prostor na pokopolišči že odbral.

Ne vemo, kaj je častite gospode, ki so imeli o tej zadevi sklepati, napravilo, da so kar ročno od začetka bili drugega mnenja? So se morebiti ozirali na mnenje svojih, oziroma ranjkega gospoda ptujih seljakov: „ne mrtvega duhovnika prenašati, sicer bo toča“? Še zmirom črne šole, in duhovnik čarovnik? Kedaj bo to nehalo? No, videli smo že prenositev umrlih duhovnikov, ki je bila veličastna, in vendar svet še stoji! — Kmaloma se domače dekanije duhovniki zberemo v Stopercah, da se v molitvah spomnimo ranjkega in mu skazemo zadnjo ljubav skupno z zapuščeno čredo.

Spod Štefanjegore, 6. oktobra. Kako nas ponemčujejo, i kaki vspeh imajo pri tem? — O neki priliki slišal sem govoriti človeka, katerega sicer nisem poznal na prvi pogled, pa sem bil iz njegovega govora prepričan, da je prišel iz ljubljanske kaznilnice, z grada. Osupnjen sem bil, ko sem ga slišal tako čisto, gramatikalno slovensko govoriti. Pri ti priliki prišel mi je na misel govor rezervista, ki je prišel od vojaških vaj; sedela sta s starim možem pod leseno kajžo na klopi; jaz poslušam nekoliko časa njuni govor nehote. Zaslišavši originalne izraze jamem se zanimati za to in slišal sem ter zapisal od besede do besede: „Gvir pucal, abtretal, jagri so laufali, voze napokal, gvant klofal, če se ne vštima, turk ne sme več matrat, zdej pa kar šliša in cila, deke klofajo, dinst ima i. t. d.“ — Tako se je mož naučil v 14teh dneh. Prej ga nisem slišal, da bi bil izgovarjal take spake in srce mi je krvavilo, ko sem videl, kako hitro da se je navzel slabih izrazov poštenei mož, katerega so imeli izobraziti za brambovca mile domovine naše, in slavnega cesarstva Avstrijskega, katero ima na vseh straneh toliko sovražnikov. — Dolžnost vsakega državljanja je braniti, delovati za domovino, carstvo naše, bodi si z orožjem bodi si z besedo. Izpuščen kaznovanec pokazal nam je, da je imel učenika, ki vse moči daruje za blagor ljudstva. Kje pa ste vi, naši slovenski mladeniči, ki ste podoficirji v naši slavni armadi? Navdušujte naše fante za domovino, za slavno cesarstvo avstrijsko, ter pojasnite jim, kar nemški ne umejo, v maternem jeziki; s tem pridete naj prej do cilja. V dosego dobrega vspeha naj vam bode priporočen: „Navod o vojaških vajah c. k. stotnika Komelja.“

Domače novice.

V Ljubljani 11. oktobra.

(Cesar so potrdili postavbo) sklenjeno od deželne zbornice kranjskega, po kateri se bode za šolske potrebščine v prihodnjem letu povsod razun v Ljubljani pobirala priklada 18 odstotkov na posredne davke, od katerih se pobirajo priklade za deželni in zemljiško-odvezni zaklad.

(Krasna podoba), ki predstavlja poklonitev Marije Antoinette, je v realnini dvorani od včeraj izpostavljena na ogled, in sicer od 8. ure zjutraj do 4. ure popoldne. Vstopnina za osebo znaša 20 kr., ob nedeljah in praznicah pa 10 krajcarjev.

(Rudolfova ali gorenjska železnica) s 15. oktobrom spremeni nekoliko svojo vožnjo. Vlaki bodo namreč odhajali iz Ljubljane: ob 3. uri 55 minut zjutraj (kakor doslej), ob 8. uri zjutraj in ob 6. uri 15 minut zvečer. Prihajali pa bodo v Ljubljano: ob 2. uri 35 minut zjutraj (kakor doslej), ob 8. uri 58 minut popoldne in ob 8. uri 45 minut zvečer. Vlaka, pri katerima se je vožnja spremenila, odhajala sta doslej iz Ljubljane ob 10. uri 40 min. popoldne in ob 7. uri 45 min. zvečer, prihajala pa sta ob 7. uri 45 min. zjutraj in ob 6. uri zvečer.

(Iz seje deželne odbora Kranjskega 6. oktobra t. l.) Predlogom dotičnih krajnih in okrajnih šolskih svetov primerno pritrdil je deželni odbor, da se podeli služba nadučitelja v Litiji dosedanemu učitelju Antonu Kunšiču v Trebnem, učiteljska služba v Planini (Stokendorf), Črnomljskega okraja pa učitelju Karolu Kristofu, ter da se učitelj Janez Uršič v Tujnicah definitivno potrdi v tej službi. — Dalje je deželni odbor pritrdil, da se ljudska šola v Trnovem, okraja Bistriškega, isto tako šola v Žužemberku razširi v tri-razredno šolo ter na vsakej teh šol namešči še en učitelj. — Izpraznjeni službi paznikov v deželni posilni delavnici podelil je deželni odbor Ignaciju Knafelcu, dosedanemu pomočnemu pazniku, in pa Val. Vrančiču, pazniku pri c. kr. finančni straži na Reki. „Nov.“

(Naznanilo novega šolskega leta) podkovske in živinozdravske šole v Ljubljani. Novo šolsko leto se začne 5. dne prihodnjega meseca novembra, to je, v ponedeljek po vseh Svetih.

Kdor želi v podkovsko šolo sprejet biti, se mora izkazati: 1) s spričalom, da se je pri kakem kovaču [za kovaškega pomočnika (ksela) izučil in da je sposoben učiti se podkovstva bolnih in sicer napačnih kopit, 2) z domovinskim listom, 3) s spričbo svojega fajmoštra, da je poštene obnaše, in 4) da zna vsaj slovensko brati.

Ta šola trpi pol leta. Kdor konec leta preskušnjo dobro prestopi, more po postavi od leta 1873. patent podkovskega mojstra dobiti drugače po postavi ne more nobeden postati kovaški mojster, ki se ni preskušnji podvrgel in je dobro prestal.

S podkovsko šolo pa je združena živinozdravska šola, katera celo leto traja. To šolo zamorajo ob enem obiskovati kovači pa tudi drugi mladenči, kateri se želijo umne živinoreje in pa ozdravljanja bolne živine naučiti za svoje lastno gospodarstvo ali da so živinozdravniški pomočniki in skušeni mesogledi. Kdor hoče v to šolo sprejet biti, se mora izkazati: 1) z domovinskim listom, 2) s spričalom svojega fajmoštra, da je poštene obnaše in vsaj 18 let star, in 3) da zna slovenski brati in pisati.

Nauk v obeh šolah je v domačem (slo-

venskem) jeziku in brez plačila; vsak učenec ima skrbeti le za to, da si za šolski čas oskrbi živež in stanovanje ter potrebne šolske bukve.

Vse bolj natanko tudi zaradi stanovanja se izve v tej šoli v Ljubljani na spodnjih Poljanah.

Ker je po slovenskih deželah še zmirom premalo popolnem izučenih kovačev in celo malo živinozdravniških pomočnikov, ki bi v sili pomagali, zato naj bi županstva svojo skrb obrnila na to, da na stroške občine pridejo za nauk sposobni mladenči v to šolo.

Vodstvo podkovske in živinozdravniške šole v Ljubljani 8. oktobra 1877.

Razne reči.

— Duhovske premembe v Krški škofiji: Č. g. Jožef Stroinik, provizor v Št. Rupertu pri Celovcu pride za provizorja v Tulčnik. Č. g. Franc Schaubach, duh. pomočnik na sv. Lušarijah, za provizorja v Gorenče; č. g. Janez Schaubach, provizor pri sv. Štefanu na Zili, za provizorja v Zweikirchen; č. g. Anton Oraž za provizorja v Kotarče. — Umrli je 1. oktobra č. g. Tomaž Schneider, fajmošter v Tulčniku. R. I. P.

— Odbor polič. društva „Sloge“ v Gorici je sklenil sklicati izreden občni zbor dne 14. t. m. popoldne ob 3. uri v Dornbergu v prostorih Dornberške narodne čitalnice. Na dnevnem redu bo: 1. Nagovor predsednikov. 2. Peticija na državno ministerstvo, da naroči izvršitev popraviljanja državne ceste od Kanala proti Tolminu uže v tekočem letu, da bodo imeli reveži, posebno nesrečni pogorelci Ročinjski, priliko zaslužiti si potrebnega kruha za čas zime in spomladi. 3. Podučljiv govor o ravnanji z mladim vinom. 4. Govor o sedanjih politično-narodnih razmerah Goriških Slovencev. 5. Pozamezni predlogi društvenikov.

— Deželne stipendije. Deželni odbor goriški razpisuje 4 stipendije po 200 gld. za prvoletnike visokošolce z Goriškega dve za dijake slovenske in dve za one italijanske narodnosti. Prošnje s potrebnimi dokumenti sprejema dež. odbor do konca oktobra.

— Vino- in sadjerejska šola na Slapu razglša, da se prične na tej šoli tretji dveletni tečaj dne 15. novembra t. l. — Vsak učenec, kateri hoče v zavodu stanovati, plača za stanovanje, jed in poduk 140 gld. na leto. Nadrobna pojasnila daje radovoljno šolsko vodstvo.

— Zimmermannove „Illustrirte Geschichte des orient. Krieges“ (v založbi Hartlebena na Dunaji) prišel je ravno kar na svetlo 18. snopič, v katerem nahajamo že pričetek rusko-turške vojske. V vsakem snopiču najdemo mičnih, dozda še neznanih črtic in dogodkov iz vojne Črnogorske, iz bitek pri Velikem Izvoru, Knjazovcu Aleksincu, Djunisu in Moravi. Jako zanimiv je tudi popis deželnih zadev in raznih pokrajin pa njihovih prebivalcev, zdravstvenih razmer na bojiščih, obširna zgodovina zastave prerokove in „svete“ vojske, grozovitosti Čerkesov in bašibozukov, čudna prerokovanja iz srednega veka, bolezen Muradova in životopis novega sultana Abdul Hamida, prve priprave za rusko-turško vojsko in vojne zadeve obeh nasprotnikov. Zgodovina bo obsegala kakih 25 snopičev v veliki obliki, katerih vsaki velja 25 krajcarjev, ter se zamore naročiti pri vsakem knjigarju.

— Odlikovanje. Veleč. msgn. Janez Globočnik v Gorici je o priliki 50letnice

papeževe spisal italijansko knjigo „Le sette basiliche“ in en iztis poklonil tudi sv. Očetu, ki so mu v zahvalo poslali srebrno svetinjo in lastnoročno podpisano pismo. Kakor poroča „Soča“ je g. Globočnik, ki je bil hudo bolan, zopet okreval.

— Premembe pri vradnikih. Okr. sodnik Edvard Hofmann pride iz Metlike vsled lastne prošnje za okrajnega sodnika na Brdo.

— † Josip Maksimovič Bodjanski. Poprejšnji mesec je umrl v Moskvi sloveči slavist Josip Maksimovič Bodjanski, bivši profesor slovanskih narečij na moskovskem vseučilišču. Rojen je bil l. 1810, študiral je v duhovnem politavskem semenišču in na moskovskem vseučilišču. Ko je dokončal svoje študije, ga je poslal minister narodne prosvete grof Uvarov na daljše učenje v slovanske dežele. Prehodivši skoraj vse slovanske dežele se je vrnil v domovino in je začel na mosk. vseučilišču predavati o slavistiki. Bodjanski je odgojil celo vrsto ruskih učenjakov in slavistov, kakor so Hilferding, Kotljarevski, Majkov, Kočubinski i. dr. Izmed njegovih številnih del navedem tu samo spis „o narodnej poeziji slovanskih plemen“ in prestavo Šafaříkovih „slovanskih starožitnostij“. Bil je tudi vrednik društvenega časnika, kateremu je bila naloga pečati se zruskimi starinami in zgodovino. — n.

Vabilo.

Ranjekemu g. Leopoldu Klinarju se bode 18. oktobra ob 10. uri popoldne v Sodražici, kjer počiva njegovo truplo, slovesno postavil in blagoslovil grobni spominek, ter se vsi njegovi sošolci in prijatelji vljudno vabijo k tej slovesnosti.

Eksekutivne dražbe.

11. oktobra: 2. Klička, v Mokronogu. Maurer v Novem mestu. 1. Korsovani in Modie iz Vidma, v Laščah. 3. Smeru iz Nadajnega sela v Postojni. 1. Štirin iz Velesovega v Kranji.

12. oktobra: 3. Kastelic iz Beršlina, 3. Hegler iz Dolenjega Karteleva, 3. Deželan iz Brusnice, 3. Bobič iz Prapreč, 1. Vovk iz Velike Brusnice, vsi v Novem mestu. 3. Vivoda iz Bojane vasi, 1. Bajuk iz Metlike, oba v Metliki. 3. Cerar iz Prapreč, na Brdu. 2. Šibenik iz Postojne, 2. Bitenc iz Trnja, 2. Spelar iz Nadajnega sela, vsi v Postojni. 2. Spehar z Vrha, 2. Lašič z Belčega Vrha, 2. Magaj iz Črnomlja, 2. Ivančič iz Knježine, 2. Šale z Vrha, 2. Rozman iz Dola, vsi v Črnomlju. 2. Premru z Vrhpolja. 2. Kodela iz Budanj, oba v Vipavi. 3. Kovačič iz Smerja, 2. Bile iz Bistrice, 3. Cvetan iz Čelja, 1. Mikuletič iz Dobropolja, vsi v Bistrici. 3. Zalaznik iz Cirkovske vasi, v Logatcu. 1. Teran iz Nasovša, v Kamniku. 1. Kete z Verda, 1. Petelin iz Borovnice, 1. Švigelj iz Goričice, vsi na Vrhuiki. 1. Pšibil v Kranji.

13. oktobra: 3. Perhavec iz Potoč, 3. Osana iz Razdrtega, oba v Senožečah. 3. Strumbee iz Dolenjega gola, 3. Zakrajšek iz Velike Ilave gore, 3. Grum iz Sela pri Panceh, 3. Grad iz Beričeva, 2. Selan iz Notranje Gorice, vsi v Ljubljani. 2. Pegan iz Vipave, 2. Baučer iz Podrage, oba v Vipavi. 2. Šile z Gore, v Ribnici.

Umrli so:

Od 7. do 8. oktobra: Marija Povše, branjevč. v. 79 l., za vodenico. Pavl. Želiškar, kmet 56 l., za vtriplj. pljuč. Gustav Herman, c. kr. pošt. ofic. o. 3 1/2 m., za sušico. Anton Rogel, sodar 48 l., za mrtudom.

Telegrafične denarne cene 10. oktobra.

Papirna renta 63.65 — Srebrna renta 66.40 — Zlata renta 73.75. — 1860letno državno posojilo 109.90 Bankine akcije 836 — Kreditne akcije 206. — London 119. — Srebro 105.15. — Ces. kr. cekini 5.70. — 20 frankov 9.54 1/4.